

Jutlus Nõos P, 26.01.25 kell 11.00, 3. pühapäev pärast kolmekuningapäeva

Lektsioonid: 5Ms 10:17–21; Rm 1:16–17

Jutlus: Mt 8:5–13

Laulud: 272 (1–3); 285 (1–4, 5); 60 (1–3); 284 (1–3)

Aga kui Jeesus tuli Kapernauma, astus tema juurde väeülem ja palus teda: „Issand, minu teener lamab kodus halvatusena maas hirmsas piinas!” Jeesus ütles talle: „Kas ma tulen ja teen ta terveks?” Ent väeülem vastas: „Ei, Issand, ma ei ole seda väärt, et sina mu katuse alla tuleksid. Ütle ainult üks sõna ja mu teener paraneb! Minagi olen ju inimene meelevalla all, aga minu käsu all on sõdureid ja kui ma ütlen ühele: „Mine ära!”, siis ta läheb, ja teisele: „Tule siia!”, siis ta tuleb, ja oma teenijale „Tee seda!”, siis ta teeb.” Aga seda kuuldes Jeesus imestas ja ütles neile, kes temaga kaasas käisid: „Tõesti, ma ütlen teile, nii suurt usku ei ole ma leidnud Iisraelis ühelgi! Ma ütlen aga teile, et paljud tulevad idast ja läänest ning istuvad lauda Aabrahami ja Iisaki ja Jaakobiga taevariigis, Kuningriigi lapsed aga tõugatakse välja kaugele pimedusse, kus on ulgumine ja hammaste kiristamine.” Ja Jeesus ütles väeülemale: „Mine! Nagu sa oled uskunud, nõnda sündigu sulle!” Ja tema teener paranes selsamal tunnil.

Tänane kirjakoht õpetab meile midagi olulist eestpalve kohta. Eestpalve on niisiis palve, milles keegi palub Jumalat kellegi teise eest.

Vaatasin läbi Mt esimesed 7 peatükki, sest mul tekkis küsimus, kas on ehk eestpalvest juttu juba varem, nt Jeesuse Mäejutluses. Siiski midagi sarnast ma ei leidnud. Leidsin ka seda, et üldse on UT-s otsesõnu eestpalvet või eestkostepalvet (kr ἑντεύξις) mainitud kahel korral: 1Tm 2:1j: „Ma kutsun siis üles anuma, palvetama, tegema eestpalveid ja tänupalveid kõigi inimeste eest, kuningate ja kõigi ülemuste eest, et me võiksime elada vaikset ja rahulikku elu kõiges jumalakartuses ja vääriskuses.“ ja 4:4j: „Sest kõik, mis Jumal on loonud, on hea ja miski pole taunitav, mida võetakse vastu tänuga, sest seda pühitsetakse Jumala sõna ja eestpalve läbi.“ (1997. aasta Piiblis on küll lihtsalt „palve läbi“.)

Niisiis on lugu Kapernauma väepealiku üheks aluseks tähtsale kristlikule traditsioonile – eestpalvetamisele.

Jeesuse ja väepealiku vaheline kahekõne lõpeb Jeesuse viitega väepealiku suurele usule, seega oli eestpalve väga mõjus. Vaadake, mis võis Jeesust panna väitma, et väepealiku usk oli nii suur.

Kõigepealt, kellega oli selle väepealiku puhul tegemist? Osa piibliteadlasi arvab, et tegemist oli rooma *centurio*'ga ehk sadakonnaülemaga, sest nii peaks tõlkima algkeelset sõna ἑκατοντάρχης 'sajapealik'. Teised aga arvavad, et tegu oli süürlasest ohvitseriga, kes teenis Galilea nelivürst Herodes Antipase sõjaväes. Igal juhul oli tegemist mittejuudi ehk paganaga.

Juba see asjaolu, et tegu oli paganaga, võis äratada Jeesuse tähelepanu: tuli ju väeülem tema kui juudi juurde midagi paluma. See polnud tavaline asi, et pagan oleks juuti niisama lihtsalt kõnetanud. Ühest küljest teati, et juudid peavad end paganatest paremaks ja hoiduvad nendega läbikäimisel end rüvetamast. Teisest küljest ei pidanud väepealik kui võimu esindaja end ka nii tähtsaks, et mitte kõnetada ühte rändjutlustajat. Tuleb ju meelde üks teine süürlasest väepealik, Naaman, kellest kõneleb 2Kn 5. Tema küll polnud esiotsa nõus prohvet Eliisa soovitusi järgima ja end pidalitõvest puhtaks saamiseks seitse korda Jordani jõkke kastma.

Edasi pälvib huvi isik, kelle eest väepealik palub. Ta nimetab Jeesust kõnetades seda isikut oma teenriks. Tegelikult on algkeeles kasutatud sõna παῖς, mis võib tähendada nii sulast või teenrit kui ka poega. Pealegi on Jh 4:46–53 on sarnane lugu kuninga ametimehest, kes palub Jeesusel tervendada justnimelt oma poja, mitte teenri.

Siiski on meie kirjakohtas tõlge „teener“ õigustatud, kuna see tingiks Jeesuse enamat tähelepanu väepealiku palve suhtes. Kui keegi palub oma poja eest, siis tundub see igati loomulik. Kui aga keegi palub oma teenri eest, kellega tal pole veresugulust, siis äratub tähelepanu juba eestpalve tegija hooliv loomus.

Jeesus eeldab nüüd, et väepealik kutsub ta endaga kaasa tema koju, et Jeesus saaks teenri

tervendada. Miks ta seda eeldab? Sest näib, et juudid eelistavad rõhutatult haige kokkupuudet tervendajaga – võib-olla asjaolu tõttu, mis ilmneb juba Jeesuse kokkupuudetes umbusklike juutidega ja mida Paulus nimetab juutide tunnustätete-ihaluseks (1Kr 1:22). Nii meie kirjakohtade eelneva kui järgnevate tervendamislugude puhul (pidalitõbine, Peetruse ämm ja paljud kurjadest vaimudest vaevatud) puutuvad ju abivajajad Jeesusega otseselt kokku.

Väepealik aga ei soovigi, et Jeesus tema kotta tuleks. Võib-olla on väepealik lihtsalt kohkunud, et Jeesus tema kui pagana appikutse nii lihtsalt vastu võtab, ja hakkab kohmetusest võrdlema sõjaväelist alluvusvahekorda Jeesuse võimega käsutada haiguse vaime.

Seejuures pole väepealik kindlasti tahtmatult, ka kuigi läbinägelik. Ta ütleb nimelt, et temagi on ju meelevalla all, justnagu oleks Jeesuski kellegi meelevalla all. Kui ta oleks aga aru saanud, et Jeesus on Jumala Poeg, siis poleks ta alustanud oma võrdlust Jeesuse meelevalla suhtes niisuguste sõnadega.

Kuid Jeesus näeb oma jumaliku läbinägelikkusega väepealiku sõnade taha. Siinsamas 8. peatükis ju kõneldakse Jeesuse jüngritest, kes imestavad oma õpetaja võime üle talitseda tuult ja järvevett. Väepealik aga, kes pole midagi sarnast kogenud, eeldab siiski, et Jeesus suudab valitseda kurje vaime, keda tollal usuti olevat haiguste põhjustajad.

Kõik eelkõneldu võiski tingida selle, et Jeesus imestas (muide, Jeesuse imestamisest kõneldakse peale siinse kirjakohta vaid veel Mk 6:6 ja väepealiku-loo paralleelkirjakohas Lk 7:9) väepealiku usu üle ja pidas seda suuremaks kui ühelgi seninähtud iisraellasel.

Milline siis väepealiku usk oli? See oli esiteks kindel. Väepealik ei kohkunud tagasi ei tavadest ega kommetest tingitud takistuste ees. Samuti ei kõigutanud teda aukartus Jeesuse kahtlemata vägeva isiksuse ees.

Teiseks oli väepealiku usk lihtsameelne, isegi lapselik. Ta kujutles Jeesust samasuguse väepealikuna nagu tema ise – lähtudes võib-olla ainsast sotsiaalsest kogemusest, millega tema kui lihtne sõdur oma elu jooksul kokku oli puutunud.

Ja kolmandaks oli väepealiku usk eelarvamustevaba. Ta ei soovinudki pealt näha, kuidas Jeesus tema teenri tervendab. Ta usaldas Jeesust ja mõtles ainult tulemusele – oma teenri tervenemisele.

Nagu kuulsime, toob Jeesus tolle paganast väepealiku usu eeskujuks Iisraeli laste omale ja viitab prohvetite sõnale, mille kohaselt hoopis paganad pärivad selle koha taevariigis, mis oli algselt määratud Iisraeli rahvale.

Meile 21. sajandi põhjamaistele kristlastele võib taoline seos tunduda ajast ja arust: mis on meil tegemist juutide uskmatusena? Meie ju ei valuta nende pääsemise pärast südant nagu apostel Paulus, kes ise oli rahvuselt juut!

Siiski ei saa ka meie Jeesuse sünge ettekuulutuse suhtes immuunsed olla. Nii nagu Iisraeli laste pääsemise puhul ei mängi mingit rolli nende päritolu, ei mängi ka meie pääsemise puhul rolli see, et Jumal on meid kutsunud paganatena. Rolli mängib ikkagi usk.

Kas meiegi usk on sama kindel nagu tolle väepealiku usk, mis ei kohku tagasi ka siis, kui meil tuleb astuda vastu valitsevaile kommetele ja tavadele ning panna ennast ebamugavasse olukorda?

Kas meiegi usk on sama lapselik nagu tolle väepealikul, et suudaksime mõelda Jumala toimimisest meie elus oma igapäevakogemuste varal ning näha Jumala tegusid meie argipäevas ja kõige tavalisemais inimsuhtes?

Kas meie usk on sama eelarvamustevaba nagu tolle väepealikul, et suudaksime ületada kahtlused: kas ma usun, et Jumal aitab mind ka ilma minu suurte pingutusteta ja isegi kontrollita, mida ma justkui pean Jumala tegude üle oma elus?

Aabrahami, Iisaki ja Jaakobiga ei istu taevariigi pidulauas mitte need, keda Jumal kutsub Iisraeli laste asemel, vaid need, kes usuvad, et Jeesus Kristus on Issand ja on seetõttu valitud. Ja kas ei või selles valguses näha ka Jeesuse ennustust, et kuningriigi lapsed tõugatakse välja kaugele pimedusse, kus on ulgumine ja hammaste kiristamine? Kas ei või kuningriik siin olla kutsutute riik, kuid mitte valitute riik?

Igal juhul on algkoguduses palju mõeldud võimalusele sattuda sinna, kus on „ulgumine ja hammaste kiristamine“. Seda väljendit kasutatakse evangeeliumides seitse korda ja mitte alati pole tegemist uskmatu Iisraeli rahvaga.

Seepärast on need näited, mida evangeelium pakub usu suurusest ja iseloomust, väga vajalikud võrdluseks. Kui tugev, lapsemeelne ja siiras on meie usk Issandasse Jeesusesse Kristusesse? Kas pole me lasknud oma usutulel kustuda või oma ususoolal läägeks muutuda?

Nende ja sarnaste küsimuste üle on mõtisklenud kõigi aegade kristlaskond. Ja see on ka loomulik, sest kõigil aegadel on kristlased ju elanud ümbruses, mis usku ei soosi, vaid pigem püüab seda jahutada. Jäägem siis kindlaks, olgem ustavad surmani – siis me pärime elukrooni!

Aamen.